

Journal of Recreation and Tourism Research

Journal homepage: www.jrtr.org
ISSN:2348-5321

TURİZM EĞİTİMİ ALAN ÖĞRENCİLERİN REKREASYONEL ETKİNLİKLERE KATILIMLARININ ÖNÜNDEKİ ENGELLERİN BELİRLENMESİNE YÖNELİK BİR ÇALIŞMA

Mehmet KESKİN^a

Orhan AKOVA^b

Merve ÖZ^c

^a Sinop Üniversitesi, Gerze Meslek Yüksekokulu, Öğr. Gör. (mehmetkeskin81@hotmail.com)

^b İstanbul Üniversitesi, İktisat Fakültesi, Doç. Dr. (akovaorhan@hotmail.com)

^c İstanbul Üniversitesi, İktisat Fakültesi, Arş. Gör. (mervetunceloz@gmail.com)

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, lisans düzeyinde turizm eğitimi alan öğrencilerin rekreasyonel etkinliklere katılmalarının önündeki engelleri belirlemektir. Bu amaçla bu çalışmada öğrencilerin bazı demografik özellikleri ile boş zaman engellerine ilişkin faktörler arasında ilişki olup olmadığı incelenmiştir. Ayrıca çalışmada öğrencilerin boş zaman değerlendirme alışkanlıkları incelenecektir. Araştırma örneklemini Adnan Menderes, Gaziosmanpaşa, İstanbul ve Sinop Üniversiteleri'nde lisans eğitimi alan turizm bölümlerindeki 326 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak Alexandris ve Carroll (1997) tarafından geliştirilen "Boş Zaman Engelleri Ölçeği" kullanılmıştır. Elde edilen veriler, frekans analizi, bağımsız t testi ve Anova testleri ile analiz edilmiştir. Araştırmada elde edilen bulgular doğrultusunda, rekreasyonel etkinliklere katılımın önündeki en önemli faktörün "ulaşım sorunu" alt boyutu en önemsiz faktörün "bireysel psikoloji" alt boyutu olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: boş zaman, rekreasyon engelleri, üniversite öğrencileri

---

ABSTRACT

A STUDY TO DETERMINE OF BARRIERS TO PARTICIPATION IN RECREATIONAL ACTIVITIES FOR TOURISM FIELD STUDENTS

The aim of this study is to reveals, university students' in undergraduate education, leisure information such as time use and frequency and to identify barriers to participation in recreational activities. The research population tourism students of undergraduate education and the sample of research are 107 female and 138 male participant from Adnan Menderes, Gaziosmanpaşa, Istanbul and Sinop University . Leisure Constraints Questionnaire (LCQ) which developed by Alexandris and Carroll (1997) used for collection of the data. The data were analyzed by frequency analysis, factor analysis, independent t-test and ANOVA test. According to findings of this study, the most important factor as a barrier of participation in recreational activities " lack of recreational facilities " the most insignificant factor "individual psychology".

Keywords: leisure, leisure constraints, university students

GİRİŞ

Teknolojik gelişmeler ve insanların çalışma hayatında sahip oldukları yasal haklarda görülen iyileşmelerle birlikte bireyin sahip olduğu boş zaman süresi artmıştır. Bununla birlikte endüstrileşme ve kentleşmenin ortaya çıkarmış olduğu iş yoğunluğu, bilgi teknolojilerinin yoğun kullanımı, trafik, gürültü gibi çeşitli faktörler insanları üzerinde çeşitli olumsuzluklara neden olmaktadır. İnsanlar bu durumun kendileri üzerinde oluşturduğu fiziksel ve ya psikolojik etkilerden kurtularak, yenilenmek ve çalışma hayatının rekabetçi ve yoğun temposuna uyum sağlayabilmek için boş zamanlarını daha etkili kullanma gayreti içerisinde. İş hayatında olduğu gibi eğitim hayatında öğrenciler de benzer etkilerden kurtulmak, sosyalleşmek, zevk ve eğlence gibi farklı nedenlerle boş zamanlarını değerlendirmeye yönelik çeşitli faaliyetlerde bulunmaktadır.

Boş zaman etkinliği, insanların yeme-içme, uyuma, çalışma, okula gitme, alış-veriş yapma gibi fizyolojik ve biyolojik ihtiyaçları dışında kalan zamanı, “boş” geçirmek ve ya doldurmaktan ziyade, fiziksel, psikolojik ve zihinsel açıdan yenilenme, canlanma ve görev sorumlulukları daha iyi bir motivasyonla yapmaya hazır hale gelecek şekilde değerlendirmeyi ifade etmektedir.

Rekreasyon etkinlikleri, bireyin yaşamındaki birçok sıkıntıdan kurtulmasını ve bireyin kendisini geliştirmesini sağlayarak bireylerin kendilerini, ilişkilerini ve sosyo-kültürel uyumlarını olumlu yönde etkilemektedir (Tütüncü vd., 2011: 71). Üniversiteler, öğrenciler için sadece mesleki ve teknik bilginin verildiği kurum değil, aynı zamanda sosyo-kültürel gelişimin de sağlandığı kurumlardır. Üniversite öğrencileri eğitim öğretim dönemlerinde eğlenme, dinlenme, derslerin oluşturduğu zihin yorgunluğundan kurtulma, sosyalleşme ve bunun yanında şehir trafiği, kalabalık, gürültü gibi farklı motivasyonlarla rekreasyonel etkinliklere ihtiyaç duymaktadırlar.

Rekreasyon faaliyetleri kişisel yönden bireye; fiziki gelişim, ruh sağlığı, sosyalleşme, yaratıcılık, kişisel beceri ve yetenek gelişimi, çalışma başarısı ve iş veriminin iyileştirilmesi, ekonomik hareketlilik, mutluluk, kazandırırken toplumsal yönden ise; toplumsal dayanışma, bütünleşme ve demokratik toplum yaratılması gibi faydalar sağlamaktadır (Karaküçük 1997). Rekreasyon aktivitelerinin, birey ve toplum üzerinde oluşturduğu bu olumlu etki üniversite öğrencilerinin hem bireysel ve toplumsal gelişimlerini tamamlamalarına yardımcı olacak hem de motivasyonlarının artmasına ve akademik başarılarına olumlu katkı sağlayacaktır.

Üniversitelerde eğitimin amacı, insan gücünü eğitim ve öğretim sistemi içinde en yüksek noktaya taşımak ve bireyleri ülke ve dünya gerçekleri ile

yüzleştirmektir. Üniversiteler bu amaçla kurulmuş bilimsel araştırmaların yapıldığı ve yayınlandığı en üst düzeydeki eğitim ve öğretim kurumlarıdır. Bu çerçevede üniversiteler bir yandan öğrencilere genel ve mesleki eğitim verirken, diğer yandan toplumun ve bireylerin şekillenmesinde rol oynamaktadır. Ayrıca üniversiteler, maksimum eğitilmiş insan gücü kullanımını amaçlayan kurumlar olarak da nitelendirilebilir. Bu yönüyle üniversiteler toplumlara etkileyerek toplumsal yapıları geliştirici ve değiştirici özelliklere sahip, idealist yapıda ve faydacıdır. Artık günümüzde üniversiteler sadece bilgi üretmek ve transfer etmekle görevli değil aynı zamanda sosyal liderler yetiştiren, toplumsal şekillenmeyi sağlayan düşünce ve bireyleri de üretmektedir. Bu açıdan bakıldığında, öğrencilerin bireysel ve sosyal gelişimlerini sağlayabilmeleri için zamanlarını verimli bir şekilde kullanmaları gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Üniversite gençliğinin eğitimleri, sosyal yaşantıları için çalışma ve çalışma dışı zamanlarını organize edebilme kabiliyetlerinin kazandırılması ve boş zamanlarında ise olumlu etkinliklere yönelmelerinin sağlanması (Ağaoğlu, 2012; Çoruh, 2013) hem eğitim kalitesini arttıracak hem de öğrencileri kötü alışkanlıklardan koruyarak ruh ve beden sağlıklarının gelişimine katkı sunacaktır.

Üniversite yerleşkelerinde öğrencilerin ders dışı zamanlarda sosyalleşmesi, kişilik yapısının oluşumuna katkı sağlanması vb. amaçlarla sosyo-kültürel ve sportif etkinlikler için çeşitli imkanlar sunulmaktadır. Üniversite kampüslerinde rekreasyon etkinlikleri için; açık ve kapalı spor tesisleri, sinema ve konser alanları, değişik şekillerde tasarlanmış kafeteryalar, yürüyüş alanları, kültürel tesisler, yeşil alanlar gibi imkanlar bulunmaktadır. Ayrıca üniversitelerde öğrenci kulüpleri, boş zamanlarında öğrencilerin ilgi ve alakalarına göre katılabilecekler çok çeşitli etkinlikler düzenlemektedir. Son zamanlarda üniversiteler öğrencilerin eğlenmesi, dinlenmesi moral ve motivasyonun artırılması gibi nedenlerle tanışma etkinlikleri, bahar şenlikleri gibi çeşitli etkinlikler düzenlemektedir.

Rekreasyon hem kişisel gelişim, hem de kültürel ve sosyal anlamda değişimler geçiren toplumla bütünleşme anlamında gençlere katkı sağlamaktadır. Aksi takdirde toplumla bütünleşemeyen, büyüklerin dünyasında kendine yer edinemeyen ve kendine uygun olan toplumsal rolü yerine getiremeyen gençler yasadışı, istenmeyen gruplara üye olabilmekte ve genel kabul görmeyen davranışlar sergileyebilmektedir (Kılbaş, 2004, İskender, vd., 2015).

Boş zaman ile ilgili yapılan çalışmaların önemli bir kısmını boş zamanı değerlendirmede karşılaşılan engeller oluşturmaktadır. Engel, belli bir davranışın

oluşmasını önleyen bir ya da birden çok sebebin bir araya gelmesiyle oluşan soyut veya somut yapıdır (Jackson, 1988; Lakot, vd., 2013). Bireylerin boş zaman etkinliklerine katılımını kısıtlayan bir takım engeller, etkinliklere katılma arzusunu kırmakta, etkinliklere katılımı önlemekte ve aktivitelerden beklenen faydayı elde edememesine neden olmaktadır.

Bireylerin rekreasyonel etkinliklere katılımını kısıtlayan veya engelleyen faktörlerin belirlenmesi bu alanda çalışan yöneticiler, rekreasyonla ilgili geleceğe yönelik stratejik plan ve program yapan araştırmacılar için oldukça önemlidir (Jackson 1988). Ayrıca, birçok araştırmacının da (Martin ve Mason 2003; Chick 2009; Walker vd. 2007) önerdiği gibi bu yönde yapılan çalışmaların farklı kültürlerde ve çeşitli gruplar üzerinde periyodik aralıklarla yenilenmesi, engelleri kaldırmaya yönelik düzenlemelerin etkinliğini artırmak açısından önemlidir. Üniversite öğrencilerinin hem boş zaman aktivitelerine yönelik eğilimleri hem de aktivitelerine katılımını engelleyen faktörlerin bilinmesi, bu engelleri ortadan kaldırmaya yönelik ortaya konulacak stratejileri belirlemeyi kolaylaştıracaktır.

Buradan hareketle bu araştırmanın amacı; ülkemizde lisans düzeyinde turizm eğitimi alan öğrencilerin boş zaman etkinliklerine katılma düzeylerinin (süre-sıklık) belirlenmesi, rekreasyonel etkinliklere katılımın önündeki engeller ve bu engellerin hangi boyutlarda olduğunu ortaya koyarak demografik özelliklere göre farklılık olup olmadığının ortaya konmasıdır.

Literatür Taraması

İngilizce “leisure” (boş zaman) terimi, Latince “izinli olmak”, “özgür olmak” anlamına gelen “licere” kelimesinden türetilmiştir. İzinli ve özgür olmak kelimesine bağlı olarak boş zaman kavramı, bireyin ne yapmak istediğini seçebilme özgürlüğünü ifade etmektedir (Torkildsen, 2005:46). Parker’e göre; boş zaman bireyin hem kendisi ve hem de başkaları için bütün zorunluluklardan veya bağlantılardan kurtulduğu ve kendi istediğiyle seçeceği bir faaliyetle uğraştığı zamandır. Bireyin özgürce ve istediği gibi kullanabildiği zamandır (Bakır, 1990; Türkmen, vd., 2013). Rekreasyon kelimesi ise Latince “yeniden yaratma, tazelenme” anlamındaki “re-create” kelimesinden türetilmiştir. Rekreasyon bir yenilenme deneyimi, günlük rutinden kaçış, canlanma ve değişimi ifade etmektedir (Jensen ve Naylor, 1999). Bir başka tanıma göre, rekreasyon, insanın, yoğun çalışma yükü, rutin hayat tarzı veya olumsuz çevresel etkilerden tehlikeye giren veya olumsuz etkilenen bedeni ve ruhi sağlığını tekrar elde etmek, korumak veya devam ettirmek, aynı zamanda zevk ve haz almak amacıyla, kişisel doyum sağlayacak, tamamen çalışma ve zorunlu

gereksinimler için ayrılan zaman dışında kalan bağımsız ve bağlantısız boş zaman içinde, isteğe bağlı ve gönüllü olarak ferdi veya grup içinde seçerek yaptığı etkinlikleri ifade etmektedir (Karaküçük, 2005).

Literatürde yer alan pek çok çalışmada (Çitken 1998; Torkildsen 2005; Karagöz vd. 2010; Lakot, vd. 2013, İskender, Avcı ve Yaylı, 2015), bireyin sahip olduğu boş zamanı etkin, verimli ve kaliteli geçirmesinin önemi vurgulanmaktadır. Bu duruma neden olarak ise, serbest zaman aktivitelerine katılımın bireyin, psikolojik ve ruhsal sağlığına olan faydaları gösterilmektedir (Maltby ve Day 2001; Henderson ve Ainsworth 2002; Warvurton vd. 2006). Üniversite öğrencilerinin sahip oldukları boş zamanı rekreasyonel etkinliklere katılarak etkin ve verimli bir şekilde değerlendirmeleri; fiziksel ve psikolojik yönden olumlu katkının yanında kişisel gelişimlerine, sosyalleşmelerine de katkı sağlayacaktır.

Birey üzerinde çok çeşitli olumlu katkısı olan rekreasyon faaliyetleri gün geçtikçe yaygınlaşmakta ve gelişmektedir. Bununla birlikte rekreasyon konusunda yapılan çalışmaların sayısında da artış görülmektedir. Literatürde, rekreatif eğilimleri (Yeniçeri vd. 2002; Özdağ vd. 2009; Çolakoglu 2005; Güngörmüş 2006) rekreasyona katılım düzeyi ve sıklığı (Şahin vd., (2009; Türkay (2012), rekreasyonel aktivitelere katılmadan elde edilen çeşitli faydaların (Heo ve Lee, 2010; Nimrod, 2007) incelendiği çeşitli çalışmalar yer almaktadır.

Boş zaman değerlendirme ve rekreasyonel etkinlikler konusunda yapılan çalışmalarda önemli konulardan birisini de bu etkinliklere katılımın önündeki engellerin belirlenmesine yönelik araştırmalar oluşturmaktadır. Crawford ve Godbey (1987) engelleri üç grupta toplamıştır. Bunlar; bireylerin psikolojik durumunu ve tavrını içeren *içsel* engeller, birbirlerinden farklı karakteristik özelliklerinin çatışmasından kaynaklanan *kişilerarası* engeller, kişilerin serbest zamanlarını değerlendirme şekli ile ilgili taleplerle rekreasyonel faaliyetlerin ve alanların uyumsuzluğu sonucu oluşan *yapısal* engellerdir (Crawford, Jackson, ve Godbey, 1991; Lakot, vd., 2013). Üniversitede eğitim öğrenimlerine devam eden öğrenciler boş zaman etkinliklerine katılmaya istekli olsa da rekreasyon etkinliklerine ilişkin “Bilgi Eksikliği”, “Birey Psikolojisi”, “Arkadaş Eksikliği”, “Zaman” ve “İlgi Eksikliği” (Carrol ve Alexandris, 1997) gibi engellerden dolayı bu aktivitelerine katılamamakta ya da istediği düzeyde yapamamaktadır.

Araştırmacılar tarafından yapılan bir çok çalışmada (Frederick ve Shaw; 1995; Henderson vd. 1995; Carroll ve Alexandris, 1997; Hubbard ve Mannell, 2001; Alexandris vd. 2002) ortak olan serbest zaman aktivitelerine katılımı sınırlayan en güçlü

faktörün kişinin kendi zihninden kaynaklanan engeller olduğu ortaya konulmuştur. Ayrıca, birçok araştırmacının da (Martin ve Mason 2003; Chick 2009; Walker vd. 2007) önerdiği gibi bu yönde yapılan çalışmaların farklı kültürlerde ve çeşitli gruplar üzerinde periyodik aralıklarla yenilenmesi, engelleri kaldırmaya yönelik düzenlemelerin etkinliğini artırmak açısından önemlidir.

Ülkemizde boş zaman engelleri konusunda son dönemde üniversite öğrencileri üzerine yapılmış bazı çalışmalar bulunmaktadır. Bu çalışmalardan, Tütüncü, vd., (2011) rekreasyon faaliyetlerinden yararlananların, bu faaliyetlere katılımını etkileyen unsurlar ile ilgili algılarının ölçülmesi ve değerlendirilmesi amacıyla yönelik, Dokuz Eylül Üniversitesi fakülte ve yüksekokullarında okuyan öğrencilere yönelik bir araştırma yapmıştır. Araştırmada rekreasyon faaliyetlerine katılımı belirleyen faktörler; fizyolojik özellikler, alanların durumu, negatif içsel deneyimler, ekonomik durum, yan unsurlar, organizasyonel unsurlar ve ruhsal durum olarak belirlenmiştir. Bayan öğrencilerin erkeklere göre, tüm boyutlara yönelik yaklaşımlarında, anlamlı ve olumlu yönde bir farklılık saptanmıştır. İzmirli öğrencilerin diğer şehirlerden gelen öğrencilere göre fizyolojik özellikler, ekonomik durum ve ruhsal durum ile ilgili algılamaları anlamlı ve olumlu yönde bir farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Yüksekokul öğrencilerinin, fakülte öğrencilerine göre tüm boyutlara yaklaşımında anlamlı ve olumlu yönde bir farklılık bulunduğu saptanmıştır.

Üniversite öğrencilerinin rekreasyonel eğilimleri ve rekresyon etkinliklerine katılımın önündeki engellerin belirlenmesine yönelik Çoruh (2013) tarafından Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi'nde yapılan bir diğer araştırma sonucunda, çalışmada kullanılan ölçekte yer alan altı faktörün üçünde belirtilen bağımsız değişkenlere göre farklılaşmaların gözlemlendiği ancak, bu farklılaşmaların daha çok "zaman ve ilgi eksikliği" alt boyutunda yoğunlaştığı saptanmıştır. Bu farklılaşmanın ortaya çıkmasında ise; cinsiyet, sınıf ve öğretim türü gibi değişkenlerin etkili olduğu anlaşılmıştır. Araştırma grubunun boş zamanları değerlendirmede güçlük çektiği, boş zamanlarını daha çok kampüs dışında ve sosyal etkinliklere katılarak değerlendirildiği belirlenmiştir. Araştırmanın dizaynındaki temel amaçlardan biri olan ve öğrencilerin boş zamanlarını engelleyen faktörlerin başında "birey psikolojisi" faktörünün yer aldığı ve bunu sırasıyla; "zaman ve ilgi eksikliği", "bilgi eksikliği", ulaşım eksikliği" ve "tesis yetersizliği" faktörlerinin izlediği ve "arkadaş eksikliği" faktörünün ise sıralamanın sonunda yer aldığı tespit edilmiştir.

Rekreasyon sınırları çok geniş bir alanı kapsamı ve çok disiplinli bir yapıda olması nedeniyle, birçok alan veya konuyla bağlantılıdır. Ancak gerek akademik, gerek eylemsel bazda turizm ve spor ile daha kuvvetli ilişkisi bulunduğu söylenebilir (Metin, Kesici ve Kodaş, 2013). Bir çok durumda boş zaman, rekreasyon ve turizm faaliyetleri temelde aynıdır. Farklı olan faaliyet alanı, yeri, süresi, motivasyon faktörleri, tutumları ve katılımcıların algılamalarıdır. Rekreasyon ve turizm arasındaki farklar son yıllarda felsefi açıdan azalmaktadır ve giderek daha bulanık hale gelmektedir (Butler, Hall ve Jenkins, 1998). Literatürde turizm alanında eğitim gören öğrencilerin boş zaman aktivitelerine katılımlarının önündeki engellere ilişkin çalışmaya rastlanmamıştır. Bu açıdan yapılan bu çalışma alan yazına katkı sağlayacaktır.

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Evren ve Örneklem

Bu çalışmanın evrenini üniversitelerdeki turizm bölümlerinde lisans eğitimi gören öğrenciler, örneklem grubunu tesadüfî olmayan örnekleme yöntemlerinden kolayda örnekleme yolu ile seçilen, Adnan Menderes Üniversitesi Turizm Fakültesi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Zile Dinçerler Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu, İstanbul Üniversitesi Turizm İşletmeciliği ve Sinop Üniversitesi Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu öğrencilere oluşturmaktadır. Araştırmada örneklem olarak seçilen üniversitelerin turizm alanında lisans eğitiminde kayıtlı toplam 3650 öğrenci bulunmaktadır.

İstanbul Üniversitesi ülkemizin en eski ve en köklü üniversitesi, Adnan Menderes Üniversitesi Turizm Fakültesi ülkemizde turizm alanında en eski üniversitelerinden birisi, Sinop Üniversitesi ise en yeni üniversitelerindendir. Örneklem olarak seçilen üniversiteler, kuruş yeri, kuruluş zamanı ve sahip oldukları kampüs olanakları bakımından birbirinden farklı özelliklerdedir. Hazırlanan anket formu Adnan Menderes, Gaziosmanpaşa, İstanbul Üniversitelerine 100'er adet ve Sinop Üniversitesi'ne 76 adet olmak üzere toplam 376 adet anket formu üniversitelere dağıtılmış ve toplam 348 anket formu doldurularak geri dönmüştür. Bu formlardan 22 tanesi eksik ve hatalı veri girişi nedeniyle değerlendirme dışı bırakılmış ve toplam 326 anket formu SPSS v.19 programından yararlanılarak analiz edilmiştir.

Verilerin Toplanması

Araştırma verileri anket tekniği kullanılarak toplanmıştır. Çalışmada kullanılan anket formu üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde katılımcıların demografik özelliklerini belirlemeye yönelik sorular, ikinci bölümde boş zaman etkinliklerine katılma sürelerini ve sıklığını

belirlemeye yönelik sorular yer almaktadır. Anket formunun üçüncü bölümde rekreasyonel etkinliklere katılımın önündeki engelleri belirlemek amacı ile Alexandris ve Carroll (1997) tarafından geliştirilen, Karaküçük ve Gürbüz (2007) tarafından Türkçe'ye uyarlanan, Gürbüz vd. (2012) ve Çoruh (2013) tarafından doğrulayıcı faktör analizi ile faktör yapısı yeniden test edilen "Boş Zaman Engelleri Ölçeği- (Leisure Constraints Questionnaire)" veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Bu çalışmada Çoruh (2013) tarafından faktör analizi yapılan boş zaman engelleri ölçeği kullanıldığı için faktör analizine burada tekrar yer verilmemiştir. Boş Zaman Engelleri Ölçeği, 6 alt boyut (Birey Psikolojisi, Bilgi Eksikliği, Tesis, Arkadaş Eksikliği, Zaman, İlgi Eksikliği) ve 27 maddeden oluşmaktadır. Ölçek maddeleri (1) 'Kesinlikle katılmıyorum' ve (5) 'Kesinlikle Katılıyorum' şeklinde 5'li Likert Tipi ölçek olarak düzenlenmiştir.

Bulgular

Katılımcıların demografik özellikleri ile boş zaman engelleri arasındaki ilişkilerin ortaya konmasında frekans analiz, Bağımsız t testi ve Anova testleri uygulanmıştır.

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Bilgileri

Değişkenler		f	%
Yaş	18 ve altı	12	3,7
	19-21	168	51,5
	22-24	128	39,3
	25-27	16	4,9
	28 ve üstü	2	,6
	Toplam	326	100
Cinsiyet	Kadın	148	45,4
	Erkek	178	54,6
	Toplam	326	100
Bölüm	Turizm İşletmeciliği	94	28,8
	Konaklama İşletmeciliği	98	30,1
	Yiyecek-İçecek işletmeciliği	22	6,7
	Seyahat İşletmeciliği	13	4,0
	Turizm İşletmeciliği	81	24,8
	Otelcilik Y.O.		
	Turizm Rehberliği	18	5,5
	Toplam	326	100
Sınıf	1	81	24,8
	2	121	37,1
	3	61	18,7
	4	63	19,3
	Toplam	326	100
Akademik Ortalama	2 ve altı	22	6,7
	2-2.40	88	27,0
	2.41-2.80	88	27,0
	2.81-3.20	66	20,2
	3.21-3.60	45	13,8
	3,61-4.00	17	5,2
Toplam	326	100	

İkamet Yeri	Aile	75	23,0
	Arkadaşla	118	36,2
	Yalnız	37	11,3
	Yurtta	96	29,4
	Toplam	326	100
Aylık Ortalama Harcama	0-500 TL	90	27,6
	501-750 TL	110	33,7
	751-1000 TL	78	23,9
	1001-1250 TL	23	7,1
	1251-1500 TL	14	4,3
	1501 TL Üzeri	11	3,4
	Toplam	245	100
Aylık Ortalama Boş Zaman Aktivitesi İçin Harcama	0-50 TL	37	11,3
	51-100 TL	90	27,6
	101-150 TL	51	15,6
	151-200 TL	65	19,9
	201-250 TL	46	14,1
	251 TL ve Üzeri	37	11,3
	Toplam	326	100

Tablo 1'de yer alan bilgilerle öğrencilerin kişisel özellikleri incelendiğinde, %51,5 ile öğrencilerin büyük çoğunluğunun 19-21 yaş aralığında olduğu, araştırmaya katılan öğrencilerin %54,6 ile çoğunluğunu erkek öğrenciler oluşturmaktadır. Katılımcıların öğrenim gördükleri bölümler incelendiğinde %30,1 ile konaklama işletmeciliği bölümü öğrencilerinin katılım gösterdiği ve en çok katılım %37,1 ile 2. Sınıfta okuyan öğrenciler tarafından gerçekleştirildiği görülmektedir. Öğrencilerin %52'sinin 2 ile 2,80 arası akademik ortalamaya sahip olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılan öğrencilerin % 36,2 ile çoğunluğunun arkadaşla beraber ikamet ettiği ikinci sırada yurttaki ikamet edenlerin yer aldığı görülmektedir. Öğrencilerin aylık ortalama harcamalarına bakıldığında en yüksek payın 500-750 TL aralığında yer aldığı ve boş zaman aktivitesi için harcama için ise aylık ortalama 50-100TL aralığında yer aldığı görülmektedir.

Tablo 2. Katılımcıların Boş Zaman Değerlendirmede Güçlük Çekme ve Boş Zaman Süresi Bilgileri

		f	%
Boş zaman aktivitelerine katılmada güçlük çekme durumu	Hiçbir zaman	84	25,8
	Bazen	199	61,0
	Her zaman	43	13,2
	Toplam	326	100,0
Üniversitedeki rekreasyon alanlarının yeterliliği	Kesinlikle Yetersiz	135	41,4
	Yetersiz	101	31,0
	Kısmen Yeterli	72	22,1
	Yeterli	17	5,2
	Kesinlikle Yeterli	1	,3
	Toplam	326	100
Haftalık boş zaman süresi	1-5 Saat	71	21,8
	6-10 Saat	123	37,7
	11-15 Saat	69	21,2
	16 Saat ve üzeri	63	19,3
	Toplam	326	100
Üniversite tesislerini haftalık kullanım sıklığı	1-5 Saat	279	85,6
	6-10 Saat	28	8,6
	11-15 Saat	13	4,0
	16 Saat ve üzeri	6	1,8
	Toplam	326	100
Katılımcıların boş zamanlarını genellikle nerede değerlendirdiği	Kampus İçinde	11	3,4
	Kampus Dışında	174	53,4
	Evde	141	43,3
	Toplam	326	100

Tablo 2’de yer alan bilgiler incelendiğinde öğrencilerin %73,2’si boş zaman değerlendirmede (Bazen-her zaman) güçlük çektiği, üniversite rekreasyon alanlarının 72,4’ünün yetersiz bulunduğu ve yeterli bulanların oranının %5,5 gibi çok düşük olduğu görülmektedir. Öğrencilerin %37,7’sinin 6-10 saat arası boş zaman süresine sahip olduğu ve üniversite tesislerinden %85,6 gibi büyük çoğunluğunun haftalık 1-5 saat gibi çok az süre ile yararlandıkları görülmüştür. Aynı şekilde katılımcıların eğitim-öğretim zamanı dışında boş zamanları nerede değerlendirdikleri ile ilgili soruya verdikleri cevaplar incelendiğinde sadece %3,4 gibi çok düşük oranda kişinin kampüs içinde boş zamanlarını değerlendirdikleri görülmüştür.

Tablo 3. Boş Zaman Engelleri Faktörlerinin Ortalama Puanları

Faktör	n	mea n	Min	Max
Zaman-İlgi Eksikliği	326	2,58	1	5
Birey Psikolojisi	326	2,38	1	5
Bilgi Eksikliği	326	2,62	1	5
Ulaşım Sorunu	326	3,22	1	5
Tesis Yetersizliği	326	3,28	1	5
Arkadaş Eksikliği	326	2,76	1	5

Tablo 3’te yer alan bilgilere göre katılımcıların rekreasyon aktivitelerine katılımlarının önündeki engellere ilişkin boyutlar incelendiğinde en yüksek ortalamadan en düşük ortalamaya sahip boyuta doğru; tesis yetersizliği, ulaşım sorunu, arkadaş eksikliği, bilgi eksikliği, zaman ve ilgi eksikliği ve birey psikolojisi şeklinde sıralandığı görülmektedir.

Tablo 4. Boş Zaman Engelleri Boyutlarının Cinsiyete İlişkin Bağımsız T Testi

Faktör	t	df	Sig. (2-tailed)
1-Zaman-İlgi Eksikliği	-,590	324	,556
2-Birey Psikolojisi	-1,024	323	,306
3-Bilgi Eksikliği	,252	324	,801
4-Ulaşım Sorunu	-,850	324	,396
5-Tesis Yetersizliği	-1,165	324	,245
6-Arkadaş Eksikliği	1,767	324	,078

Tablo 4’te yer alan sonuçlar incelendiğinde katılımcıların boş zaman engel algılarına ilişkin kadınlar ve erkekler arasında anlamlı bir fark bulunmadığı görülmektedir (2-tailed P>0,05).

Tablo 5. Boş Zaman Engelleri Boyutlarının Yaş, Bölüm, Sınıf ve Akademik Ortalama Özelliklerine İlişkin Anova Testi

Boyut	Yaş		Bölüm		Sınıf		Akademik Ort.	
	f	sig.	f	sig.	f	sig.	f	sig.
Zaman-İlgi Eksik.	,644	,632	2,15	,059	,346	,792	,891	,487
Birey Psi.	,357	,839	1,86	,101	,152	,928	,399	,849
Bilgi Eksik.	,549	,700	1,21	,302	,494	,687	,628	,679
Ulaş. Sorun	,875	,479	,161	,977	,387	,763	,322	,900
Tesis Yeters.	,585	,674	1,22	,295	1,28	,279	,646	,665
Ark. Eksik.	,550	,699	,227	,951	,282	,838	1,55	,172

Tablo 5’de yer alan bilgilere göre katılımcıların yaş, Bölüm, sınıf ve akademik ortalama özellikleriyle boş zaman engelleri boyutları arasında anlamlı bir farkın olmadığı görülmektedir (Sig>0,05).

Tablo 6. Boş Zaman Engelleri Boyutlarının İkamet Yeri, Aylık Ortalama Harcama ve Aylık Ortalama Boş Zaman Aktivitesi Harcaması Özelliklerine İlişkin Anova Testi

	İkamet Yeri		Aylık Ortalama Harcama		Aylık ortalama boş zaman aktivitesi harcaması	
	f	sig.	f	sig.	f	sig.
Boyutlar						
1-Zaman-İlgi Eksikliği	2,13	,095	1,52	,181	1,45	,205
2-Birey Psikolojisi	1,07	,361	2,81	,017	3,32	,006
3-Bilgi Eksikliği	4,08	,007	,361	,875	4,02	,001
4-Ulaşım Sorunu	1,90	,128	1,83	,106	1,32	,254
5-Tesis Yetersizl.	,180	,910	1,71	,130	2,46	,033
6-Arkadaş Eksikliği	,445	,721	1,95	,085	1,25	,284

Tablo 6'da yer alan sonuçlara göre araştırmaya katılan öğrencilerin ikamet ettikleri yer ile bilgi eksikliği alt boyutu arasında; aylık ortalama harcama ile birey psikolojisi boyutu arasında anlamlı fark olduğu görülmektedir (Sig<0,05). Ayrıca katılımcıların aylık ortalama boş zaman aktiviteleri için harcadıkları para miktarı ile birey psikolojisi, bilgi eksikliği ve tesis yetersizliği engel boyutları arasında anlamlı fark olduğu görülmektedir (Sig<0,05).

Tablo 7. Katılımcıların Bilgi Eksikliği Boyutunun İkamet Edilen Yerlere İlişkin Duncan Testi

İkamet Yeri	n	Subset for alpha = 0.05		
		1	2	3
Aile ile	75	7,0133		
Yalnız	37	7,3514	7,3514	
Yurtta	96		8,1146	8,1146
Arkadaşla	118			8,4237
Sig.		,507	,134	,543

Katılımcıların ikamet ettikleri yerler ile bilgi eksikliği boyutuna ilişkin tablo 7 incelendiğinde, aile yanında ve ya yalnız ikamet eden öğrencilerle yurtta ve arkadaşla kalan öğrenciler arasında engellere ilişkin fark oldu görülmektedir. Bilgi eksikliğine ilişkin en yüksek ortalama değere sahip grubun arkadaşıyla birlikte kalan öğrenciler olduğu görülmektedir.

Tablo 8. Birey Psikolojisi Boyutu ile Aylık Ortalama Harcamaya İlişkin Duncan Testi

	n	Subset for alpha = 0.05	
		1	2
1001-1250 TL	23	11,9130	
751-1000 TL	78	13,6538	13,6538
1501 TL üzeri	11	13,7273	13,7273
1251-1500 TL	13	14,5385	14,5385
501-750 TL	110	14,5636	14,5636
0-500 TL	90		15,3111
Sig.		,057	,243

Tablo 8'de yer alan sonuçlara bakıldığında aylık ortalama harcama miktarı düşük olan öğrencilerin daha fazla harcama yapan öğrencilere göre daha yüksek engel algılarına sahip olduğu görülmektedir.

Tablo 9. Tesis Yetersizliği Boyutu ile Aylık Ortalama Boş Zaman Aktivitesi Harcamasına İlişkin Duncan Testi

	n	Subset for alpha = 0.05	
		1	2
51-100	90	12,0444	
251 TL ÜZERI	37	12,0811	
101-150	51	13,2157	13,2157
151-200	65	13,8000	13,8000
201-250	46	14,0435	14,0435
0-50	37		14,4595
Sig.		,063	,243

Tablo 9'da yer alan bilgiler incelendiğinde aylık ortalama 50 ile 100 TL harcama yapan öğrenciler ile 200-250 TL harcama yapanlar ve 0-50 TL harcama yapanlar arasında farklılık olduğu görülmektedir.

SONUÇ

Yapılan çalışmalarda boş zaman değerlendirmeye yönelik rekreasyon faaliyetlerine katılımın insanların yaşam kalitesini arttırmada çok önemli bir yere sahip olduğunun belirlenmesine rağmen, günümüzde pek çok bireyin rekreasyonel amaçlı aktiviteye ya hiç ya da yeterli düzeyde katılmadığı görülmektedir. Bazı araştırmalar boş zamanlarında hiçbir faaliyetle uğraşmayan ve sıkılan insanların, sağlık açısından zararlı birtakım davranışlara yönelediklerini (sigara, alkol vb.) ve daha düşük fiziksel ve mental sağlık düzeyine sahip olduklarını göstermektedir (Caldwell ve Smith, 1994; Çoruh, 2013).

Bu çalışmada elde edilen bulgular, katılımcıların büyük çoğunluğunun boş zaman değerlendirmede bazen ya da her zaman güçlük çektiklerini ortaya koymuştur. Tolukan (2010) ve Çoruh (2013) üniversite öğrencilerine yönelik yapılan çalışmalarda, katılımcıların büyük çoğunluğunun sahip olduğu boş zaman süresinin yetersiz olduğu ve boş zamanları değerlendirmede güçlük çektiği

görülmüştür. Bu sonuç çalışmamızla paralellik taşımaktadır.

Araştırmada elde edilen bulgulara göre, katılımcıların rekreasyon etkinliklerine katılmalarına engel olan faktörler önem sırasına göre, ulaşım sorunu, tesis yetersizliği, arkadaş eksikliği, bilgi eksikliği, zaman - ilgi eksikliği ve birey psikolojisi şeklinde gerçekleşmiştir. Lakot, vd.(2013) tarafından akademisyenlerin rekreasyon engelleri algısını belirlemeye yönelik yapılan çalışmada temel faktör olarak *zaman* faktörü olduğu ortaya konmuştur. Akademisyenler için para, ulaşım aracının olmaması gibi ifadeler fazla sorun oluşturmazken bu durum öğrenciler için önemli rekreasyon engellerinden birisini oluşturmaktadır.

Katılımcıların öğrenim gördükleri bölümler ile zaman ve ilgi eksikliği alt boyutuna yönelik algılarında anlamlı farklılıklar olduğu gözükmemektedir. Bu durumun nedeni olarak turizm alanında farklı bölümlerde öğrencilerin ders yoğunluklarının birbirinden farklı olmasından kaynaklanabilir. Yapılan istatistiksel testler sonucunda katılımcıların cinsiyetlerinin boş zaman engelleri faktörleri arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür. Aynı şekilde öğrencilerin akademik başarıları ve sınıfları ile rekreasyon engelleri arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı görülmüştür.

Bu çalışmanın sadece dört üniversitede uygulanması araştırmanın sınırlılığını oluşturmaktadır. Çalışma farklı bölgelerde ve farklı özelliklere sahip üniversitelerde daha büyük örneklem grubu üzerinde uygulandığında literatüre daha fazla katkı sağlanacaktır.

Bu araştırmada katılımcıların boş zamanlarını değerlendirmelerine engel olan faktörlerin bazı demografik değişkenlere göre farklılaştığı sonucuna varılmıştır. Bu bilgiler doğrultusunda bireylerde, yenilenme, dinlenme, rahatlama, sosyalleşme gibi ihtiyaçları karşılayan Rekreasyonel etkinliklerin organizasyonu için üniversiteler daha çok çaba göstermelidir. Öğrencilerin rekreasyonel etkinliklere katılmalarının önündeki engellerden *tesis yetersizliği ve ulaşım* sorunu gibi engelleri ortadan kaldırmak için hem üniversitenin sahip olduğu imkanlar hem de üniversitelerin buldukları bölgelerdeki yerel yönetimler ve diğer kamu kurumları, çeşitli spor federasyonları, sosyal ve sanatsal dernekler ile işbirliklerini arttırarak öğrencilerin rekreasyon etkinliklerine katılmalarına daha fazla katkı sağlanmalıdır. Ayrıca, üniversiteler öğrenci kulüplerinin etkinliğini arttırarak, öğrencilerin *bilgi eksikliği, arkadaş eksikliği* gibi engellerin ortadan kaldırılmasına yönelik katkı sunmalıdır.

KAYNAKÇA

- Ağaoğlu, Y.S.(2012). Dershaneye Devam Eden Üniversite Öğrencilerinin Okuma Nedenlerinin ve Serbest Zaman Etkinliklerine Katılmalarının Değerlendirilmesi. Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi.
- Axelsen M. (2009). The power of leisure: I was an anorexic; I'm now a healthy triathlete, Leisure Sciences. 31, p. 330-346
- Bakır, M. (1990). Rekreasyon ve Turizm İlişkisinin Turizm Politikalarının Oluşturulmasındaki Önemi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Doktora Tezi, İstanbul.
- Butler, R., Hall, C.M. ve Jenkins, J. (1998). Tourism and Recreation in Rural Areas, Chichester: John Wiley & Sons
- Carroll, B. ve Alexandris, K. (1997). Perception of Constraints and Strength of Motivation: Their Relationship to Recreational Sport Participation. Journal of Leisure Research. 29(3).
- Crawford, D., Jackson, E. ve Godbey, G. (1991). A hierarchical model of leisure constraints. Leisure Sciences. 13, 309 - 320.
- Çitken, P. (1998). Zaman yönetimi ve işletme yöneticileri üzerine bir araştırma. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çolakoğlu, T. (2005). Üniversite Öğretim Elemanlarının Boş Zaman Alışkanlıklarını Değerlendirmeleri Üzerine Bir Araştırma, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 25 (1): 247-258
- Çoruh, Y. (2013). Üniversite Öğrencilerinin Rekreasyonel Eğilimleri ve Rekreasyonel Etkinliklere Katılımına Engel Olan Faktörler, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara.
- Giritlioğlu İ. ve Avcıkurt, C. (2010). Lisans Düzeyinde Turizm Eğitimi Alan Öğrencilere Yönelik Okul Web Site Özelliklerinin Kano Modeline Göre Sınıflandırılması Üzerine Bir Alan Araştırması. SOİD-Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi. 7 (3).
- Jackson, E.L. (1988). Leisure constraints: A survey of past research. Leisure Sciences, 10, 203-215.
- Jensen C, ve Naylor J.(1999). Opportunities in Recreation and Leisure Careers. USA: Contemporary Publishing Company

- Karagöz, Y., Kingır, S., Mesci, M. ve Akbaş, Z. (2010). Zamanın etkin kullanımını sağlayan faktörlerin belirlenmesine yönelik bir araştırma. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 23, 97 - 108.
- Karaküçük, S. (2005). Rekreasyon – Boş Zaman Değerlendirme. Ankara: Gazi Kitabevi, 5.Basım.
- Karaküçük, S. ve Gürbüz, B. (2007). Boş Zaman Engelleri Ölçeği - 28: Ölçek geliştirme, geçerlik ve güvenilirlik çalışması. Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 1, 3 - 10.
- Kılbaş Köktaş Ş., (2004), Rekreasyon serbest zamanı değerlendirme, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara
- Lakot, K., Korur, E.N., Öncü, E., Gürbüz, B., Bireyler Rekreatif Aktivitelere Neden Katılmazlar? Akademisyenler Örneği. II. Rekreasyon Araştırma Kongresi 31 Ekim – 03 Kasım 2013, Kuşadası, Aydın.
- Maltby, J. ve Day, L. (2001). The relationship between exercise motives and psychological wellbeing. Journal of Psychology, 135, 651 - 660.
- Metin, T.C., Kesici, M. ve Kodaş, D. (2013). Rekreasyon Olgusuna Akademisyenlerin Yaklaşımları, Journal of Yasar University, 30(8) 5021-5048
- Patry D. A, Blanchard C. M, Mask L. (2007). Measuring university students' regulatory leisure coping styles: planned breathesora voidance? Leisure Sciences, 29,p. 247–265.
- Sekeran, U. (2003). Research Methods for Business: A Skill Building Approach. 4th Edition, John Wiley, New York.
- Şahin, C., Akten S., Erol U.E. (2009). Eğridir Meslek Yüksekokul Öğrencilerinin Rekreasyon Faaliyetlerine Katılımlarının Belirlenmesi Üzerine Bir Çalışma, Artvin Çoruh Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, 10 (1): 62-71.
- Şener A, Terzioğlu R. G, Karabulut E. (2007). Life satisfaction and leisure activities during men'sretirement: a Turkish sample. Agingand Mental Health, 11 (1), p. 30–36.
- Tolukan E. Özel Yetenekle İlgili Bölümlerde Okuyan Üniversite Öğrencilerinin Rekreasyonel Aktivitelere Katılımlarına Engel Olabilecek Unsurların Belirlenmesi. Yüksek Lisans. Niğde: Niğde Üniversitesi; 2010.
- Torkildsen, G. (2005). Leisure and Recreation Management. Routledge, Taylor and Francis Group.
- Türkmen, M., Kul, M., Genç, E. ve Sarıkabak, M.(2013). Konaklama İşletmesi Yöneticilerinin Rekreasyon Algı ve Tutumlarının Değerlendirilmesi: Batı Karadeniz Bölgesi Örneği. International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 8/8. Summer.
- Tütüncü, Ö., Aydın, İ., Küçükusta, D., Avcı, N. ve Taş, İ. (2011). Üniversite Öğrencilerinin Rekreasyon Faaliyetlerine Katılımını Etkileyen Unsurların Analizi, Spor Bilimleri Dergisi, 22(2): 69 - 83.
- Warburton, D. Nicol, C.W. ve Bredin, S. (2006). Health benefits of physical activity: The evidence. Canadian Medical Association Journal, 174, 801 - 809
- Yeniçeri, M., Coşkun, B., Özkan H. (2002). Muğla İl Merkezindeki Memurların Boş Zaman Değerlendirme Eğilimlerinin Belirlenmesi Üzerine Bir Araştırma, Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı 7